

2. poglavje

USTAVNI VIDIKI VARSTVA POTROŠNIKOV IN VARSTVA OKOLJA V EU

NIKA BELE

Univerza v Mariboru, Maribor, Slovenija
nika.bele@student.um.si

Sinopsis Varstvo potrošnikov in varstvo okolja sta medsebojno povezani področji, pri čemer skušam v svojem esejju čim bolj predstaviti njuno povezanost s poudarkom predvsem na ustavne vidike zadevnih področij. Na začetku je predstavljena sama specifična pogodbenega razmerja, potrošniška logika ter standard evropskega potrošnika skozi prakso Sodišča Evropske Unije, v nadaljevanju pa ustavni vidiki varstva potrošnikov in varstva okolja skozi primarne in sekundarne pravne akte Evropske Unije. Osrednji del mojega izdelka je vprašanje pristojnosti Unije za harmonizacijo tega področja in kako stopnja le-te vpliva na dogajanje na trgu. V zaključku izdelka se osredotočam še na vlogo Sodišča EU kot kvazizakonodajalca, pri čemer je še posebej izpostavljen oz. obravnavan cilj varstva okolja kot ovire prostemu pretoku na notranjem trgu EU.

Ključne besede:

varstvo
potrošnikov,
varstvo okolja,
ustavni vidiki,
pristojnost za
harmonizacijo,
Sodišče Evropske
unije,
kvazizakonodajalec

2nd chapter

CONSTITUTIONAL ASPECTS OF CONSUMER PROTECTION AND ENVIRONMENTAL PROTECTION IN THE EU

NIKA BELE

University of Maribor, Maribor, Slovenia
nika.bele@student.um.si

Abstract In my essay I attempt to demonstrate the connection between consumer and environmental protection by examining the constitutional aspects of these two fields. Initially, I define the specifics of consumer relationship, consumers' logic (way of thinking) and the standard of an average European consumer in the case-law of the European court of Justice. The core of my essay addresses the constitutional aspects of consumer and environmental protection through primary and secondary legislation of the European Union, as well as the question of competence for harmonisation and how the level of harmonisation affects the market. In the conclusion I focus on the role of the European Court of Justice as the quasi legislator, with an emphasis on environmental protection as a barrier to free movement on internal market of European Union.

Keywords:

consumer protection, environment protection, constitutional aspects, competence for harmonisation, European Court of Justice, quasi legislator

2.1 Uvod

Pred kratkim je znani britanski časnik Guardian³² objavil članek, iz katerega izhaja da je Ljubljana prva evropska prestolnica, ki se je zavezala k tako imenovani zero waste politiki. V nadaljevanju avtor navaja, da je mesto z ločenim zbiranjem odpadkov stopnjo recikliranih izdelkov iz začetnih 29.3% (iz leta 2008) dvignilo na zavidljivih 68%, kar pomeni, da je v zemljo odvrženih in nenazadnje tudi zakopanih 80% manj odpadkov, kar Ljubljano postavlja v sam vrh evropskih prestolnic. Navedena statistika priča temu, da se lahko doseže pomembne rezultate v razmeroma kratkem času. Čeprav je dandanes v Ljubljani in praktično po vsej Sloveniji povsem logično, da ločujemo odpadke, je bil začetek, tako kot tudi vsak drugi, precej težak. Vsaka globalna sprememba ima svoje temelje pri posamezniku in njegovi miselnosti. Za izkorenitev dolgoletnih navad v smislu »zmečimo vse v en koš« je bilo potrebnega veliko truda in časa. Take navade so nas skozi dolga leta slabe prakse pripeljale do današnje situacije, ko smo na točki, kjer je praktično zmanjkalo prostora (zemlje), da bi vanjo zakopavali odpadke in na tak način »reševali« problematiko, kot smo to počeli do sedaj. Ključno za samo spremembo in za vsako spremembo nasploh je, da posameznik ugotovi, da to, da papir odložiš v koš za papir in steklo v zabojnik za steklo, ne bo imelo pozitivnega vpliva samo na nek skupni cilj, ki teži po zmanjšanju odpadkov in ohranjanju čistega planeta, temveč bo ob tem kmalu zaznal, da je tudi njegov individualni interes naravnan na željo živeti v čistem okolju ter ohraniti planet ravno tako »zelen« za svoje potomce.

Kljub pozitivnim številkam pa se povprečen državljan pogosto ne zaveda, da odpadki ni samo bananin olupek, prazen tetrapak mleka in en teden star časopisni papir. Odpadki so tudi (za marsikoga presenteljivo) 2 leti rabljen računalnik, ki ga je uporabnik zamenjal zgolj zato, ker se je na trgu pojavil novejši model, zamenjan telefon s počenim ekranom, ki ga je potrošnik v okviru svojih pravic zamenjal za nov brezhiben model, namesto, da bi ga dal popraviti, in nenazadnje tudi vsa odpadna, papirnata in kartonasta embalaža, kot rezultat že tretje menjave čevljev, ki jih je posameznik naročil preko spleta in mu ob tem ni bila vseh enkrat številka drugič pa barva izdelka. Če pogledamo na situacijo širše, se vsaka situacija z odpadki začne pri posamezniku – potrošniku, ki zaenkrat še vedno, vsaj večinoma, deluje po

³² Dakskobler L., From no recycling to zero waste: how Ljubljana rethought its rubbish, The Guardian: <<https://www.theguardian.com/cities/2019/may/23/zero-recycling-to-zero-waste-how-ljubljana-rethought-its-rubbish>> (pridobljeno 5.7.2019)

sistemu t.i. linearnega gospodarstva v smislu kupi – uporabi – zavrzi. Akcijski načrt za krožno gospodarstvo skuša takšne prakse odpraviti in jih spremeniti, in kot vsaka sprememba se tudi ta prične na začetku, pri čemer je v tem primeru breme »težkega začetka« pri podjetniku. Njegova naloga je, da se že v začetni fazi preusmeri v proizvodnjo takih produktov, ki bodo že v osnovi omogočali ponovno uporabo in hitrejšo popravilo t.i. smart design, kar bo posledično privedlo do podaljšane življenjske dobe produktov. Naloga zakonodajalca znotraj tega koncepta je, da »zavaruje« potrošnika, kar pa ne pomeni zgolj, da mu »predstavi« njegove pravice, ampak tudi, da ga pouči o tem, kakšne so poleg pravic njegove obveznosti.

Pravo varstva potrošnikov je področje Evropske unije (v nadaljevanju EU ali Unija), s katerim se povprečen evropski državljani srečuje praktično vsakodnevno, bodisi v domačih, bodisi in vedno več tudi v mednarodnih transakcijah, kot posledica vse boljše svetovne povezanosti in vzpostavitve notranjega trga ter enotnega digitalnega trga. Čeprav tako politika varstva potrošnikov kot tudi politika varstva okolja nista bila primarna cilja Unije ob začetku združevanja, si Komisija in drugi organi Unije prizadevajo da bi prebivalci prepoznali rezultate dela EU in jih približali državljanom.

V svojem prispevku se torej osredotočam na samo opredelitev potrošniškega razmerja, logiko varstva potrošnikov in status povprečnega potrošnika skozi slovensko sodno prakso ter prakso Sodišča Evropske Unije (v nadaljevanju SEU ali Sodišče). V nadaljevanju predstavljam tudi ustavni vidik varstva potrošnikov in varstva okolja skozi primarne in sekundarne pravne vire EU ter pristojnost in stopnje harmonizacije za zadevna področja ter vpliv na dogajanje na trgu. Svoj prispevek sem zaključila s poglavjem, ki predstavlja vlogo Sodišča EU kot kvazizakonodajalca.

2.2 Potrošniško razmerje, logika varstva potrošnikov in status povprečnega potrošnika

2.2.1 Potrošniško razmerje

Potrošniško razmerje je specifično pogodbeno razmerje, ki zahteva posebno pravno obravnavo. Čeprav določene vidike potrošniškega prava ureja že Obligacijski

zakonik³³ (v nadaljevanju OZ), moramo biti še posebej pozorni na dejstvo, da je OZ splošni predpis, ki ureja pogodbeno materijo kot tako. Specifike potrošniškega razmerja od zakonodajca terjajo implementacijo predpisov, ki urejajo potrošniško razmerje, bodisi v obliki posebnega zakona (Zakon o varstvu potrošnikov – v nadaljevanju ZVPot³⁴), bodisi da zadevno direktivo implementirajo v enotni civilni zakonik. Temeljni predpis na področju varstva potrošnikov v Sloveniji, ki normira status potrošnika ter varstvo skozi njegove pravice je Zakon o varstvu potrošnikov, ki se v razmerju do OZ uporablja skladno z načelom *lex specialis derogat legi generali*. Poleg osrednjega zakona na tem področju je za področje potrošniškega prava ključen še Zakon o varstvu potrošnikov pred nepoštenimi poslovnimi praksami (v nadaljevanju ZVPPNPP), ki bo podrobneje predstavljen v naslednjem poglavju.³⁵

Gledano skozi okvir klasičnega pogodbenega prava je potrošniško razmerje zasebnopravno obligacijsko razmerje, za katerega je sicer značilna formalna prirejenost oz. enakovrednost subjektov, pri čemer le-ta v skladu s potrošniško logiko (predstavljeno v nadaljevanju) obstaja zgolj *de iure*, dejanska ureditev (*de facto*), pa je nekoliko bolj kompleksna. V potrošniškem razmerju na eni strani nastopa prodajalec kot profesionalna oseba³⁶, na drugi strani pa potrošnik kot šibkejša stranka (laik), torej tista, ki jo je pravo zavezano zaščititi. V skladu s 1. členom ZVPot je potrošnik opredeljen kot fizična oseba, ki pridobiva ali uporablja blago in storitve za namene izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti, za trgovca oz. podjetje pa se šteje pravna ali fizična oseba, ki opravlja pridobitno dejavnost, ne glede na njeno pravoorganizacijsko obliko. Specialnejša pravila pogodbenega prava (v slovenskem pravnem redu torej ZVPot) se zatorej uporabljajo samo v razmerju med prodajalci (podjetji) in potrošniki (B2C), z namenom zaščititi potrošnika kot šibkejšo pogodbeno stranko, za ostala razmerja pa se uporabljajo pravila splošnega obligacijskega prava.³⁷

³³ Obligacijski zakonik, Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631.

³⁴ Zakon o varstvu potrošnikov, Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 126/07, 86/09, 78/11, 38/14, 19/15, 55/17 – ZKofT in 31/18.

³⁵ Glej poglavje: Teja Peče: Varstvo potrošnikov v sklenitveni fazi pogodbe v luči okoljskih vidikov.

³⁶ Plavšak piše: najpomembnejša položaja, ki sta podlaga za različno obravnavo subjektov v obligacijskih razmerjih sta položaja profesionalne osebe in laika.

³⁷ Weingerl P., Varstvo potrošnikov in digitalna ekonomija v EU: kdo je potrošnik?, v: Digitalno gospodarstvo: konferenčni zbornik, Univerzitetna založba Univerze v Mariboru, 2018, str. 1-16.

2.2.2 Potrošniška logika

Zaradi zgolj formalne prirejenosti subjektov v potrošniškem razmerju je naloga oblasti, da potrošnika zavaruje, da se s tem doseže tudi materialna enakost pogodbenih strank, kjer pa se hkrati ne sme prizadeti temeljnih pravic in ogroziti temeljnih načel, ki so značilna za pogodbeno razmerje kot tako. Na tej točki smo torej soočeni z dilemo in tehtanjem interesov med učinkovitim varstvom potrošnikov na eni strani ter avtonomijo volje kot temeljnim načelom pogodbenega prava na drugi strani. Načelo avtonomije volje sestavljajo t.i. sklenitvena avtonomija (torej ali bo posameznik vstopil v pogodbeno razmerje in s kom bo vstopil v pogodbeno razmerje) ter oblikovalna avtonomija, ki v bistvenem pomeni, da lahko udeleženca posameznega obligacijskega razmerja določita lastna pravna pravila, s katerimi uredita vsebino medsebojnih pravic in obveznosti (3. člen OZ). Med tem ko je v potrošniškem razmerju sklenitvena avtonomija neokrnjena, saj lahko potrošnik prosto izbira ali/in s kom bo sklenil pogodbo, je pod vprašaj postavljena oblikovalna avtonomija pogodbenih strank zavoljo (v zameno) za zaščito potrošnika, pri čemer se pojavi vprašanje tehtanja med javnim interesom (varstvo potrošnikov kot šibkejših strank na trgu) ter zasebnega interesa potrošnika, da svobodno (vsebinsko) ureja pogodbeno razmerje, v katero je vstopil. Omejitev (oblikovalne) avtonomije volje potrošnika je torej »nadomeščena«/substituirana z visoko ravno zaščite potrošnikov kot šibkejših strank v potrošniškem razmerju. Takšna, za potrošnike ugodnejša pravila, torej skušajo postaviti potrošnika in prodajalca v razmeroma oz. v navzven enakovreden pogajalski položaj, pri čemer ima prodajalec širšo avtonomijo volje pri oblikovanju vsebine pogodbe, potrošnik pa je na račun tega precej bolj pravno varovan.

Omejitev oblikovalne avtonomije pri potrošniku gre lahko tako daleč, da lahko prodajalec, in to povsem v okviru svojih pravic, pri t.i. formuliranih pogodbah v povezavi s splošnimi pogoji poslovanja, enostransko oblikuje vse bistvene sestavine pogodbe, pri čemer je potrošnik povsem izključen iz sploh kakršnega koli oblikovanja vsebine pogodbe in se ima kot stranka možnost odločiti ali bo sklenil pogodbo pod takšnimi pogoji ali ne (»vzemi ali pusti«).³⁸ V takšnih primerih ZVPot potrošnika varuje na način, da lahko taki pogodbeni pogoji zavezujejo potrošnika le, če je bil pred sklenitvijo seznanjen z njihovim celotnim besedilom, kar pomeni, da

³⁸ Takšna ureditev v zvezi s splošnimi pogoji poslovanja ne velja samo za specialna, potrošniška razmerja temveč tudi splošna obligacijska razmerja, urejena v OZ.

ga je na slednje podjetje izrecno opozorilo oz. so mu bili splošni pogoji dostopni brez težav, pri čemer morajo biti ti pogoji oblikovani jasno ter razumljivo (22. člen ZVPot). Poleg tega je potrošnik tudi dodatno zaščiten z določbo 5. odstavka 22. člena, ki določa, da se nejasna določila splošnih pogodbenih pogojev razlagajo v korist potrošnika, ter določbo 23. člena, ki podjetju določa prepoved postavljanja nepoštenih pogodbenih pogojev do potrošnika, katere kršitev sankcionira z ničnostjo.

2.2.3 Potrošnik v slovenski in evropski zakonodaji (standard povprečnega potrošnika)

ZVPot v prvem členu kot že rečeno definira pojem potrošnika kot fizično osebo, ki pridobiva ali uporablja blago in storitve za namene izven njegove poklicne ali pridobitne dejavnosti. ZVPot je specialni predpis glede na OZ in se uporablja le za osebe, ki jih lahko v skladu z določbo prvega odstavka štejemo za potrošnike in to le v njihovem razmerju s ponudniki blaga in storitev (podjetji)³⁹.

Pravo EU definicijo potrošnika nadgrajuje skozi sodno prakso Sodišča EU (v nadaljevanju SEU ali Sodišče). Sodišče je v zadevi *Gut Springenbeide and Tusky*⁴⁰ leta 1998 postavilo standard povprečnega potrošnika, ki je običajno obveščen, razumno pozoren in preudaren. Standard je postal eden izmed možnih razlogov, ki opravičujejo kršitev 34 člena PDEU (prost pretok blaga) ter bil uporabljen kot test za zavajajoče in agresivne oglaševalske ter druge nepoštenne poslovne prakse. Sodišče je s tem vzpostavilo stabilen mehanizem izvrševanja pravil EU glede notranjega trga in prepovedi nepoštenih poslovnih praks.⁴¹ »Test povprečnega potrošnika« Sodišču omogoča, da postavi visok prag zaščite potrošnikov, ki lahko skozi nacionalno zakonodajo oz. ukrep pomeni izjemo od kršitve prostega pretoka blaga. Gre namreč za standard v skladu s katerim se po pravilu utemeljenosti (»rule of reason«) presoja nacionalni ukrepi, ki predstavljajo materialno diskriminacijo in pomenijo ovire prostemu pretoku na notranjem trgu. Določene ovire so lahko, če niso neposredno diskriminatorne⁴², opravičljive, če je to nujno za zagotovitev varstva potrošnikov⁴³,

³⁹ VMS sodba I Cp 827/2010 z dne 22. 6. 2010.

⁴⁰ Zadeva C-210/96, *Gut Springenbeide and Tusky* z dne 16. 07. 1998, ECLI:EU:C:1998:369.

⁴¹ Mak V., Standards of Protection: In Search of the 'Average Consumer' of EU Law in the Proposal for a Consumer Rights Directive, Faculty of Law, Tilburg University, 2010.

⁴² Neposredno diskriminatorni nacionalni ukrepi se lahko opravičijo zgolj na podlagi člena 36 PDEU, ki varstva potrošnikov ne predvideva kot enega izmed zakonitih ciljev, s katerimi se lahko opraviči neposredna diskriminacija.

⁴³ Zadeva 120/78 *Reve-Zentrale AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* z dne 20. 2. 1979, ECLI:EU:C:1979:42.

pri čemer se takšna izjema prostega pretoka blaga lahko opraviči le, kot navaja Vanessa Mak⁴⁴, »če je zaščita nujna za povprečnega potrošnika in če bi v takem primeru prost pretok oz. sam notranji trg kot tak zavajal ali kako drugače škodoval precejšnjemu številu potrošnikov«. ⁴⁵

Standard povprečnega potrošnika je pogosto nekonsistenten zaradi svoje neskladne uporabe, saj le-ta dopušča različne pristope nacionalnih sistemov držav članic EU (v nadaljevanju DČ)⁴⁶. Do takšnih razlik prihaja zato, ker je Sodišče postavilo precej odprt »institut«, ki omogoča nacionalnim sodiščem DČ, da v okviru svojega nacionalnega prava determinirajo standard povprečnega potrošnika skozi socialne, kulturne in druge dejavnike, kar posledično privede do različnih interpretacij standarda, ki ga je postavilo SEU.⁴⁷ Potrošniki v eni DČ so lahko zavedeni oz. zmedeni zaradi določenih značilnosti blaga ali znamke, pri čemer takšne konfuznosti ne bo v drugi državi članici.⁴⁸ Skladno z navedenim je tudi slovenska sodna praksa oblikovala standard povprečnega slovenskega potrošnika na podlagi standarda, ki ga je postavilo SEU. Povprečni slovenski potrošnik torej v skladu s sodno prakso domačih sodišč razume in dojema znake v angleškem jeziku, saj se od povprečnega slovenskega potrošnika pričakuje, da razume angleški jezik do te mere, da znak »REHAB« prepozna kot okrajšavo angleške besede rehabilitation⁴⁹, ob čemer sodišče dodaja, da je angleški jezik v Sloveniji prisoten do te mere, da lahko povprečni potrošnik razume tako pomen posameznih delov besednega znaka (besede), ki je opisan, kot tudi njegovo celoto.⁵⁰

Na nadaljno nekonsistentno razlago standarda povprečnega potrošnika kaže tudi dejstvo, da Sodišče in Komisija v določenih primerih prepoznavata različne tipe potrošnikov, za katere so določena posebna pravila. Direktiva o nepoštenih poslovnih praksah (2011/83) za cilj postavlja posebno varstvo t.i. ranljivih skupin potrošnikov, o katerih bo več povedano v nadaljevanju⁵¹.

⁴⁴ Mak V., Standards of Protection: In Search of the 'Average Consumer' of EU Law in the Proposal for a Consumer Rights Directive. Faculty of Law, Tilburg University, 2010.

⁴⁵ Zadeva C-356/04, *Lidl Belgium GmbH v. Etablissements Franz Colruyt* z dne 19. 9. 2006, ECLI:EU:C:2006:585.

⁴⁶ Mak V., Standards of Protection: In Search of the 'Average Consumer' of EU Law in the Proposal for a Consumer Rights Directive, Faculty of Law, Tilburg University, 2010.

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ Zadeva C-220/98, *Estee Lauder Cosmetics GmbH & Co. OHG v. Lancaster Group GmbH* z dne 13. 1. 2000, ECLI:EU:C:2000:8.

⁴⁹ Sodba X Ips 142/2013 z dne 19. 11. 2013.

⁵⁰ Sodba I Up 1190/2004 z dne 1. 9. 2005.

⁵¹ Več o ranljivem potrošniku v poglavju Teje Peče.

Nekolikšen odmik od standarda povpečnega potrošnika pa predstavlja omenjeni standard v okviru potrošniških direktiv, ki so pisane tako, da potrošniku nudijo kar se da najvišjo stopnjo varstva, pri čemer je element preudarnosti v standardu, ki ga je postavilo Sodišče nekoliko odveč.⁵² Številni primeri v sodni praksi so se namreč ukvarjali z vprašanjem ali so nacionalna sodišča primorana po uradni dolžnosti preizkusiti pravičnost nekega domnevno nepravičnega pogodbenega pogoja ali pa zgolj na podlagi zahteve stranke. Sodišče EU je tako v primeru *Oceano Grupo*⁵³, kjer stranka nepravičnosti ni zatrjevala, odločilo, da je potrebno v luči zaščite pravic potrošnikov, skladno s pravom EU, dopustiti nacionalnim sodiščem, da ta preizkušajo po uradni dolžnosti (*ex officio*) ali je nek pogoj nepošten. Še dlje je šlo Sodišče v zadevah *Mostaza Claro*⁵⁴ in *Asturcom Telecomunicaciones*, kjer je odločilo da so nacionalna sodišča zavezana presojski nepoštenosti, četudi je potrošnik opustil kakršno koli grajanje nepoštenosti. V luči navedenih sodnih odločb je tako preudarnost kot lastnost potrošnika nekoliko zabrisana saj v teh (izjemnih in zelo specifičnih) primerih pravo EU varuje tudi brezbržnega in povsem pasivnega potrošnika. Na takšen način se kaže narava in pomen javnega interesa, na katerem temelji varstvo potrošnikov in zasleduje cilj izravnave neenakega pogajalskega položaja oz. neravnovesja med potrošnikom in prodajalcem.⁵⁵

2.3 Ustavni vidiki varstva potrošnikov in varstva okolja

2.3.1 Primarni pravni viri

Tako varstvo potrošnikov kot tudi varstvo okolja nista bila primarna cilja skupnosti ob začetku združevanja. Denimo, Rimska pogodba iz leta 1957 se je zgolj petkrat izrecno sklicevala na potrošnike, šele Maastrichtska pogodba iz leta 1993 pa je tudi izrecno kodificirala pristojnost EU na področju varstva potrošnikov.⁵⁶ Podobno velja tudi za varstvo okolja, pri čemer je šele Enotni evropski akt v Pogodbo uvedel novo poglavje poimenovano okolje, ki je predstavljalo pravno podlago za nadaljnje

⁵² Mak V., Standards of Protection: In Search of the 'Average Consumer' of EU Law in the Proposal for a Consumer Rights Directive, Faculty of Law, Tilburg University, 2010.

⁵³ Združene zadeve C-240/98 do C-244/98, *Océano Grupo Editorial SA* proti *Rocío Murciano Quintero* (C-240/98) in *Salvat Editores SA* proti *José M. Sánchez Alcón Prades* (C-241/98), *José Luis Copano Badillo* (C-242/98), *Mohammed Berroane* (C-243/98) in *Emilio Viñas Feliú* (C-244/98) z dne 27.6.2000, ECLI:EU:C:2000:346.

⁵⁴ Zadeva C-168/05, *Elisa María Mostaza Claro v.i Centro Móvil Milenium SL* z dne 26. 10. 2006, ECLI:EU:C:2006:675.

⁵⁵ *Ibidem*.

⁵⁶ Weingerl P., Varstvo potrošnikov in digitalna ekonomija v EU: kdo je potrošnik?, v: Digitalno gospodarstvo: konferenčni zbornik; Univerzitetna založba Univerze v Mariboru, 2018, str. 1-16.

uresničevanje ciljev skupnosti.⁵⁷ Danes, sta politika varstva potrošnikov in varstva okolja med pomembnejšimi cilji, ki jih zasleduje Unija skozi številne določbe v svoji zakonodaji, ki bodo predstavljeni v nadaljevanju.

Pogodba o delovanju Evropske unije (v nadaljevanju PDEU) v prvem delu določa vrste ter pristojnosti Unije. Kot glavni vrsti navaja izključno ter deljeno pristojnost, ob tem pa še pristojnosti DČ, kjer lahko ima EU podporno vlogo. V skladu s členom 3 PDEU ima EU izključno pristojnost na področjih: carinske unije, konkurenčnega prava, monetarne politike, ohranjanja morskih bioloških virov v okviru skupne ribiške politike ter skupne trgovinske politike. Deljena pristojnost med EU in državami članicami je določena v členu 4, ki določa da si Unija deli pristojnost z DČ, če ji Pogodbi podelujeta pristojnost, ki se ne nanaša področja iz členov 3 in 6 PDEU. Deljena pristojnost med EU in DČ velja za naslednja glavna področja: notranji trg, socialna politika, ekonomska, socialna in teritorialna kohezija, kmetijstvo in ribištvo, razen ohranjanja morskih bioloških virov, okolje, varstvo potrošnikov, promet, vseevropska omrežja, energija, območje svobode, varnosti in pravice, skupna skrb za varnost na področju javnega zdravja. Kar zadeva podporne pristojnosti, je Unija pristojna za izvajanje ukrepov za podporo, uskladitev ali dopolnitev ukrepov DČ predvsem iz področja industrije, kulture, turizma, izobraževanja... Področja, ki sodijo v polje izključne pristojnosti EU so s strani EU normirana preko Uredb, cilj katerih je poenotenje prava EU. Področja deljene pristojnosti se pogosto regulirajo z direktivami.

V zvezi z institutom deljenih pristojnosti med DČ in EU je ključno upoštevati načelo subsidiarnosti (člen 5 Pogodbe o Evropski Uniji, v nadaljevanju PEU), v skladu s katerim Unija deluje na področjih, ki niso v njeni izključni pristojnosti, le če, in kolikor DČ ciljev predlaganih ukrepov ne morejo zadovoljivo doseči na nacionalni, regionalni ali lokalni ravni, temveč se zaradi obsega ali učinkov predlaganih ukrepov lažje dosežejo na ravni Unije. Bistvo načela je, da morajo biti odločitve sprejete na čim nižji ravni, kar sočasno pomeni čim bližje državljanu, kar je še posebej pomembno za razmejitev pristojnosti med EU in državami članicami na področjih, ki ne spadajo v izključno pristojnost EU.⁵⁸

⁵⁷ Jacobs F., The role of the European Court of Justice in the protection of the Environment, *Journal of Environmental Law*, letnik 18, številka 2, 2006, str. 185-215.

⁵⁸ Ferčič A., Uvod v pravo Evropske Unije, Ljubljana, GV Založba, str. 28.

Varstvo potrošnikov predstavlja kompleksno področje pravnega normiranja, ki zaradi pomembnosti za posameznika – potrošnika, ne bi smelo biti prepuščeno v pravno urejanje vsaki posamezni državi članici, saj bi to lahko privedlo do prevelikih razlik in bi posledično pomenilo nasprotje idejam evropskega združevanja. Potrošnik, kot šibkejša stranka v pravnem prometu, je namreč upravičen do najvišje mogoče stopnje varstva, ki jo je nedvomno lažje in bolj učinkovito zagotoviti na nadnacionalni kot pa na nacionalni ali celo regionalni ravni. Na tem mestu je vredno omeniti tudi, da je direktiva, čeprav je tako kot uredba sprejeta s strani EU, implimentirana v domači pravni red potrošnika, s strani nacionalnega zakonodajalca in je kot taka skladno z načelom subsidiarnosti »de facto sprejeta« bližje državljanu oz. potrošniku.

Skladno s povedanim se varstvo potrošnikov in varstvo okolja znotraj EU prične že „pri vrhu“, s primarnimi pravnimi akti. V členu 11 in 12 PDEU je namreč določena t.i. horizontalna klavzula. Ta v zvezi z varstvom okolja določa da je zahteve varstva okolja treba vključevati v opredelitve in izvajanje politik in dejavnosti Unije, zlasti zaradi spodbujanja trajnostnega razvoja; za potrošnike pa (člen 12 PDEU) določa, da je potrebno pri opredeljevanju in izvajanju drugih politik in dejavnosti Unije upoštevati zahteve varstva potrošnikov. Poenostavljeno to pomeni, da mora Unija pri izvajanju kakršnih koli politik na notranjem trgu ter pravnem normiranju določenih področij vedno upoštevati in zagotoviti visoko raven obeh zadevnih področij. Visoko prizadevanje tako za varstvo potrošnikov kot tudi za varstvo okolja pa je Unija izkazala v Listini Evropske Unije o temeljnih pravicah (v nadaljevanju Listina). Ta namreč v poglavju »solidarnost« omenja tako varstvo okolja kot tudi varstvo potrošnikov. Člen 37 Listine tako določa, da je potrebno v politike Unije vključiti visoko raven varstva in izboljšanje kakovosti okolja, ki se zagotavljata v skladu z načelom trajnostnega razvoja, medtem ko člen 38 določa in smiselno nadaljuje horizontalno klavzulo z določbo da politike Unije zagotavljajo visoko raven varstva potrošnikov. Za uresničevanje oz. strmenje naproti tem ciljem, je nujno da Unija že na primarni ravni (zaradi načela prenosa pristojnosti) sprejme predpise v luči katerih je mogoče evropsko zakonodajo za doseganje teh ciljev približati državljanom.

Pravna podlaga za potrošniški *acquis* je najpogosteje člen 114 PDEU, na podlagi katerega so sprejete številne direktive, ki urejajo potrošniško pravo. Člen 114 PDEU se tako uporablja kot temeljna harmonizacijska določba⁵⁹, ki določa, da se za doseganje ciljev glede vzpostavitve ali zagotavljanja delovanja notranjega trga (člen 26 PDEU) uporabljajo predvidene določbe glede približevanja zakonodaje. Člen 114 tako predstavlja pravno podlago za harmonizacijo na področju notranjega trga, ki pa državam članicam dopušča, da po sprejemu določenega harmonizacijskega ukrepa obvestijo Komisijo, v kolikor menijo, da se morejo ohraniti določene nacionalne določbe zaradi pomembnih potreb iz člena 36 PDEU (javna morala, javni red, javna varnost, varstvo zdravja inživiljenja ljudi, živali ali rastlin, varstvo nacionalnih bogastev z umetniško, zgodovinsko ali arheološko vrednostjo ali varstvo industrijske in poslovne lastnine), ali določbe, ki zadevajo varstvo okolja ali delovnega okolja ter o razlogih za njihovo ohranitev. Komisija lahko tako v šestih mesecih po uradnih obvestilih odobri ali zavrne takšne nacionalne določbe, potem ko preveri ali so morda sredstvo samovoljne diskriminacije ali prikrita omejitev trgovine med DČ in ali ovirajo delovanje notranjega trga. V kolikor je torej podlaga za harmonizacijo določenega segmenta nacionalne zakonodaje DČ člen 114, Komisija dopušča, da lahko določena država članica, glede na specifikke svojega pravnega reda in posebnosti nacionalne identitete kot take (člen 4(2) PEU), ohrani določene nacionalne določbe, ki niso v skladu s harmonizacijskim ukrepom in potem takem morebiti ne zadostijo visoke ravni varstva zdravja, varnosti, okolja in potrošnikov iz tretjega odstavka člena 114.

PDEU pa poleg splošne pravne podlage za harmonizacijo predvideva tudi specialne podlage za harmonizacijo potrošniškega prava (člen 169 PDEU). Določba prvega odstavka namreč navaja, da Unija zaradi podprtja interesov potrošnikov in zaradi zagotovitve visoke ravni varstva potrošnikov, prispeva k varovanju zdravja, varnosti in ekonomskih interesov potrošnikov, pa tudi k spodbujanju njihve pravice do obveščenosti, izobraževanja in samoorganiziranja za zaščito njihovih interesov. Za doseganje teh ciljev Unija prispeva z ukrepi sprejetimi skladno s 114 členom PDEU in ukrepi za podporo, dopolnitev in nadzor politike držav članic, pri čemer pa taki ukrepi državam članicam ne preprečujejo ohranjanja ali uvedbe strožjih zaščitnih ukrepov, ki pa morajo biti združjivi s Pogodbama.

⁵⁹ Košmrlj P., Skupni referenčni okvir evropskega pogodbenega prava, Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, 2009.

Na podoben način je določena tudi specialna pravna podlaga za harmonizacijo tudi na področju varstva okolja. Člen 191 PDEU tako določa, da okoljska politika Unije prispeva k uresničevanju naslednjih ciljev: ohranjanje, varstvo in izboljšanje kakovosti okolja; varovanje človekovega zdravja; skrbna in preudarna raba naravnih virov; spodbujanje ukrepov na mednarodni ravni za reševanje regionalnih ali globalnih okoljskih problemov, zlasti v boju proti podnebnim spremembah. Glavni cilj okoljske politike Unije je, kot določa drugi odstavek člena 191, doseči visoko raven varstva pri čemer se upošteva raznolikost razmer v posameznih regijah Unije, pri čemer taka politika temelji na previdnostnem načelu in na načelih, ki stremijo k preventivnemu ravnanju. Še posebej pa je v tem poglavju pomembna določba 193. člena PDEU, ki določa, da lahko DČ ohranjanja ali uvedejo strožje varstvene ukrepe, ki pa morajo biti združjivi s Pogodbama.

V skladu s povedanim lahko določbi petega odstavka člena 169 (varstvo potrošnikov) in člena 193 (varstvo okolja) presežeta splošno pravno podlago za harmonizacijo (člen 114), sicer najznačilnejšo za potrošniški *acquis*. Omenjena člena namreč izrecno omenjata in tudi vzpodbujata višji nivo varstva oz. uvedbo strožjih varstvenih ukrepov v okviru t.i. minimalne harmonizacije o kateri bo več napisano v naslednjem poglavju, pri čemer pa morajo biti taki strožji ukrepi združjivi s Pogodbama, kar pa predstavlja *lex specialis* v primerjavi na člen 114 PDEU, kadar je le-ta podlaga za harmonizacijo. Kot že rečeno lahko namreč Komisija v skladu z že omenjenim šestim odstavkom člena 114 PDEU odobri določene nacionalne določbe zaradi potreb iz člena 36 PDEU, potem ko preveri, če niso le-ti sredstvo samovoljne diskriminacije ali pa omejitev trgovine med DČ ali nasploh ovirajo delovanje notranjega trga.

2.3.2 Sekundarni pravni akti

Glede na to, da spadata varstvo potrošnikov in varstvo okolja med deljene pristojnosti, uredba ni primeren pravni akt za ureditev zadevnih področij. Cilj uredb je namreč poenotenje (unifikacija) pravil na ravni EU in se zato večinoma sprejemajo na področjih, ki so v izključni pristojnosti EU.⁶⁰ Pravo varstva potrošnikov je zato večinoma urejeno preko direktiv. Tako kot uredbe, so tudi direktive sekundarni pravni akt prava EU, in so za države članice zavezujoče glede cilja, ki naj bi se z njimi

⁶⁰ Ferčič A., Uvod v pravo Evropske Unije, Ljubljana, GV Založba, 2011, str. 76.

dosegel (člen 288(3) PDEU), pri čemer pa nacionalni organi svobodno izbirajo obliko in sredstva za dosego, z direktivo predpisanih, ciljev.⁶¹ Direktive tako vsebujejo tudi obveznosti, vendar so zaradi svobode, ki jo puščajo DČ, bolj okvirne kot uredbe. Namen direktive je torej doseči prilagoditev (harmonizacijo) zakonodaje v eni ali več DČ, kar pripomore k zmanjšanju ne pa tudi odpravi razlik med nacionalnimi ureditvami.⁶² Medtem ko unifikacija, kot nekakšen nasproten pol harmonizacije, pomeni popolno poenotenje določenega področja in celotne pravne ureditve, ki se je uredba dotika, harmonizacija pomeni oblikovanje vsebinskih pravil, pri čemer je implementacija materije prepuščena državi članici.⁶³ Za harmonizirano ureditev mora vsaka država: (i) preveriti veljavno zakonodajo in ugotoviti, ali že ustreza zahtevam direktive; (ii) sprejeti predpis v tistih primerih, ko neko področje ali vprašanje v posamezni državi še ni urejeno; (iii) spremeniti predpis, ki to vprašanje ureja na način, ki ni skladen s cilji, ki jih DČ nalaga direktiva ali sprejeti nov predpis.⁶⁴ Pri izvedbi samih direktiv, mora država spoštovati pravo Unije in ravnati skladno z načelom dobre vere. Sodišče EU je v zadevi *Royer* odločilo, da svoboda glede izvedbe direktiv ne pomeni, da ni treba, da bi države izbrale najbolj primerno metodo in način izvajanja.⁶⁵ Potrošniško pravo tukaj nekoliko izstopa. Veliko direktiv namreč določa, da se morajo izvesti tako, da se v državnih predpisih z opombami označi, da ima določeno pravilo izvor v direktivi. Na ta način lahko potrošnik izve kakšno pravico mu pravzaprav podeljuje pravo EU. Čeprav se neposredno na določbo direktive posameznik ne more sklicevati (civilnopravna potrošniška razmerja so horizontalna razmerja) – Sodišče EU namreč ne priznava horizontalnega neposrednega učinka⁶⁶, z utemeljitvijo, da direktive, ki so po definicije naslovljene na DČ, ne morejo posameznikom nalagati nobenih obveznosti – mu vedenje o izvoru pravice omogoča zahtevo po konsistentni ali lojalni razlagi, za kar je poznavanje prava EU nujno.⁶⁷ Ko je torej direktiva implementirana, DČ po načelu primarnosti izgubijo pristojnost sprejemanja nadaljnjih predpisov na tem področju, pri čemer nacionalno pravo sicer ohrani status nacionalnega prava, vendar njegova vsebina ni več v pristojnosti nacionalnih zakonodajalcev.

⁶¹ *Ibidem*, str. 78.

⁶² *Ibidem*.

⁶³ Steiner J., Woods L., Twigg-Flesner C., EU Law, Oxford University press, 2006, str. 325.

⁶⁴ Knez R., Trstenjak V., Možina D., Evropsko pravo varstva potrošnikov: direktive ES/EU z uvodnimi pojasnili, Ljubljana, GV Založba, 2005, str. 26.

⁶⁵ Zadeva 48/75, *Jean Noel Royer* z dne 8. 4. 1976, ECLI:EU:C:1976:57.

⁶⁶ Zadeva 152/84, *M.H. Marshall proti Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority* z dne 25. 2. 1986, ECLI:EU:C:1986:84.

⁶⁷ Knez R., Trstenjak V., Možina D., Evropsko pravo varstva potrošnikov: direktive ES/EU z uvodnimi pojasnili, Ljubljana, GV Založba, 2005, str. 27.

2.3.2.1 Pristojnost za harmonizacijo in stopnje harmonizacije

Direktive s področja varstva potrošnikov so precej natančne in so največkrat neposredno namenjene dvigovanju ravni varstva potrošnikov v DČ pri čemer zasledujejo različne cilje kot so približevanje informacij potrošniku, varovanje potrošnika glede pogodbenih pogojev, transparentnost storitev, izboljšanje pravic potrošnika in varstvo teh pravic ter varovanje ekonomskega interesa potrošnika.⁶⁸

V splošnem poznamo več vrst harmonizacije, ki se med seboj razlikujejo predvsem po stopnji svobode, ki jo imajo DČ pri »preslikavi« direktive v svoj pravni red, pri čemer so lahko določeni visoki, obstoječi ali pa nižji standard.⁶⁹ Ena od najbolj tipičnih vrst je minimalna harmonizacija, pri kateri pravo EU določa minimalni standard, ki ga morajo države članice upoštevati in predstavlja mejo, pod katero se države članice ne smejo spustiti. Ko enkrat tak nivo dosežejo so pri nadaljni ureditvi svobodne in lahko postavijo tudi višji standard oz. strožja pravila kot jih predvideva direktiva.⁷⁰ Ta vrsta harmonizacije je prepoznavna tako na področju varstva potrošnikov in varstva okolja, saj je še posebej značilna za področja urejanja okolja, posebno glede pitne vode, kakovosti zraka, odpadkov in različnih radioaktivnih sevanj.

Za razliko od minimalne harmonizacije pa popolna harmonizacija DČ ne pušča maneverskega prostora za nadaljno svobodno urejanje določenega področja. DČ mora zgolj zagotoviti, da domač pravni sistem zagotovi natanko takšno raven zaščite oz. natanko takšen standard, kot ga zahteva direktiva, prav tako pa DČ ne smejo sprejeti (in tudi ohraniti) nobenih dodatnih pravil, ki bi zadevale isto področje kot direktiva.⁷¹ V prid popolne harmonizacije govori tudi SEU v zadevi *Tobacco Advertising case*⁷², ki v obrazložitvi navaja, da 4. odstavek 169. člena PDEU omogoča DČ uvedbo višje ravni varstva potrošnikov, kot je to predvideno v dokumentih Evropskega sveta in Parlamenta. Posledica te določbe je torej, da v DČ obstajajo različni standardi varstva potrošnikov, v nekaterih višji, v drugih nižji. Popolna harmonizacija se po svoji definiciji zelo približuje unifikaciji, zato je še toliko bolj

⁶⁸ Ibidem.

⁶⁹ Steiner J., Woods L., Twigg-Flesner C., EU Law, Oxford University press, 2006, str. 326.

⁷⁰ Ibidem, str. 330-331.

⁷¹ Ibidem, str. 326.

⁷² Zadeva C-376/98, Zvezna republika Nemčija proti Evropskemu parlamentu in Svetu Evropske unije z dne 5.10.2000, ECLI:EU:C:2000:544.

pomembno, da se v tem primeru upošteva načelo sorazmernosti ter določbo drugega odstavka člena 4 PEU, v skladu s katerim Unija spoštuje enakost DČ ter njihove nacionalne posebnosti. Primerjavo ene iz druge tako povzemajo avtorji knjige *Evropsko pravo varstva potrošnikov: direktive ES/EU z uvodnimi pojasnili*: »Minimalna harmonizacija sicer je pomembno sredstvo, ki omogoča DČ prilagajanje njihovim potrebam, a kaj hitro lahko pridemo do situacije, ko je neko področje urejeno z direktivo, pri čemer je seveda v določeni DČ možno določiti strožje ukrepe, ki pa ob tem ne smejo vplivati na pravo EU in omejevati svoboščin notranjega trga. To pomeni, da bo strožji ukrep veljal samo za državo članico, ne pa tudi za pravila trgovanja na notranjem trgu. Iz tega zornega kota je minimalna harmonizacija predmet kritik in tudi EU si v prihodnosti pri varstvu potrošnikov prizadeva za popolno, in ne minimalno harmonizacijo.«⁷³

Ne glede na dosedanja prizadevanja za popolno harmonizacijo in kljub dejstvu, da večina potrošniške zakonodaje zaenkrat sledi minimalni harmonizaciji, pa popolno harmonizacijo predvideva Direktiva EU 2019/770⁷⁴ o nekaterih vidikih pogob o dobavi digitalne vsebine in digitalnih storitev. Četrti člen namreč izrecno določa stopnjo harmonizacije, v skladu s katero DČ v svojem nacionalnem pravu ne ohranijo ali uvedejo določb, ki se razlikujejo od določb iz te direktive, vključno z bolj ali manj strogimi določbami za zagotavljanje različne ravni varstva potrošnikov, razen če je v tej direktivi to določeno drugače.

Naslednja oz. še višja stopnja harmonizacije je pravzaprav že unifikacija, ki za sredstvo za doseganje cilja predvideva uredbo, ki je kot taka neposredno učinkovita in uporabna v DČ. Čeprav bi bilo poenotenje potrošniškega prava na nek način zaželeno, pa se pri tem pojavljajo določeni zadržki.

2.3.2.2 Unifikacija ali harmonizacija? Prednosti in slabosti

Evropska unija nima izključne prisotnosti na področju varstva potrošnikov in zato tega področja (vsaj zaenkrat) ne sme normirati preko uredbe, zato posledično takšno področje ne sme biti podvrženo unifikaciji. Ratio takšne ureditve je pravzaprav

⁷³ Knez R., Trstenjak V., Možina D., *Evropsko pravo varstva potrošnikov: direktive ES/EU z uvodnimi pojasnili*, Ljubljana, GV Založba, 2005, str. 38.

⁷⁴ Direktiva (EU) 2019/770 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2019 o nekaterih vidikih pogodb o dobavi digitalne vsebine in digitalnih storitev (Besedilo velja za EGP.), PE/26/2019/REV/1, UL L 136, 22.5.2019, str. 1–27.

precej preprost in poudarja prednosti harmonizacije. Države članice so si med seboj različne – gre za povsem nesporno dejstvo, ki izhaja že iz samega gesla evropskega združevanja »Združeni v raznolikosti«. Raznolikost je mogoče zaznati na večih področjih, kar se razumljivo odraža tudi v pravnem redu vsake posamezne države članice in nenazadnje tudi v življenjskem standardu v državi članici. Harmonizacija, nasprotno od unifikacije, tako dopušča prostor za prilagoditev posameznemu pravnemu redu države članice ter ob zasledovanju enakega cilja državam članicam pri (trenutni minimalni) harmonizaciji dopušča, da te ob tem zasledujejo specifične svojega pravnega reda pri čemer ohranijo raznolikost, ob enem pa zagotovijo minimalni standard vedoč, da bo ta zagotovljen tudi drugod po Uniji. Popolna unifikacija bi takšne razlike povsem izbrisala in povsem možno je, da določene manj razvite države članice takšnega standarda določenega z uredbo sploh ne bi mogle doseči, po drugi strani pa je slabost harmonizacije še vedno v tem, da se kljub določenemu minimalnemu standardu, ki ga določa minimalna harmonizacija, še vedno pojavljajo oz. ostajajo razlike, kjer lahko pridemo do situacije, ko bo potrošnik v eni DČ varovan precej bolj kot drugi. Temu pritrjuje in na težnje o (morebitnem) poenotenju ali pa vsaj popolni harmonizaciji potrošniškega prava kot že rečeno opozarja tudi SEU v primeru *Tobacco Advertising case*⁷⁵. V izogib različni obravnavi potrošnikov po DČ bi unifikacija lahko bila smiselna, a bodo za to potrebne spremembe PDEU, ki bi morala v tem primeru na novo predvideti varstvo potrošnikov kot izključno pristojnost Unije. Zagotovo pa bi poenotenje potrošniškega prava poleg zmanjšanja razlik med državami pripomoglo tudi k večji pravni varnosti - pravice in obveznosti strank bi bile jasno določene po celotni Uniji (lex certa), raven varstva bi bila povsod enaka, pri čemer bo potreben tehten premislek glede tega, kakšno raven varstva zavzeti, da jo bodo lahko dosegle tudi manj razvite članice in da bo hkrati dosežena zadovoljiva raven, ki bo služila namenu - varstvu potrošnikov. Pravna varnost bi bila ob tem zagotovljena tudi na način, da bi bil preko normiranja z uredbo tem določbam priznan tudi horizontalni neposredni učinek, kar pomeni, da bi se lahko lahko stranki v pogodbenem razmerju sklicevali neposredno na pravilo prava EU, kar posledično na eni strani pripomore k dvigu varstva potrošnikov in na drugi govori proti harmonizaciji potrošniškega prava. V prid unifikacije govori tudi teza SEU⁷⁶, ki pravi da bi popolna uskladitev nekaterih ključnih ključnih zakonodajnih vidikov morala znatno povečati pravno varnost

⁷⁵ Zadeva C-376/98, Zvezna republika Nemčija proti Evropskemu parlamentu in Svetu Evropske unije z dne 5.10.2000, ECLI:EU:C:2000:544.

⁷⁶ Zadeva C-681/17, *slewo – schlafen leben wohnen GmbH* proti *Saschi Ledowskemu*, z dne 27.3.2019, ECLI:EU:C:2019:255.

potrošnikov in trgovcev. [...] Potrošniki bi morali poleg tega uživati visoko raven varstva po vsej Uniji. Prav tako uvodna izjava Direktive 2011/83 navaja, da bi morala popolna "uskladitev [harmonizacija] nekaterih ključnih zakonodajnih vidikov znatno povečati pravno varnost potrošnikov in trgovcev. Potrošniki in trgovci bi morali imeti možnost zanesti se na enotni zakonodajni okvir, temelječ na jasno opredeljenih pravnih pojmi, ki bodo urejali določene vidike pogodb med podjetji in potrošniki po vsej Uniji. Učinek take uskladitve [harmonizacije] bi morala biti odprava ovir, ki izhajajo iz razdrobljenosti pravil, in dokončna vzpostavitev notranjega trga na tem področju. Te ovire se lahko odpravijo samo z vzpostavitvijo enotnih pravil na ravni Unije. Potrošniki bi morali poleg tega uživati visoko raven varstva po vsej Uniji."⁷⁷

2.3.3 Načelo sorazmernosti in načelo subsidiarnosti

Na poti do popolne unifikacije bo (v kolikor bo EU zavzela to smer) ključno, poleg načela subsidiarnosti, upoštevati in se tudi ravnati skladno z načelom sorazmernosti, ki je ob svoji pravilni uporabi tesno povezano s pravno varnostjo kot tako. Načelo sorazmernosti je urejeno v četrtem odstavku člena 5 PEU in določa da ukrepi Unije vsebinsko in formalno ne presegajo tistega, kar je potrebno za doseganje ciljev Pogodb. Določbo PEU potrjuje tudi sodna praksa v znameniti zadevi *Cassis de Dijon*⁷⁸ iz katere izhaja, da mora biti določen ukrep v obsegu in vsebini, nujen za doseg določenega cilja v PEU in PDEU. Sorazmernost je še posebej pomembna za sfero »ekonomskega prava«, saj pogosto zadeva davke, dajatve, cene, obveznosti podjetnikov za doseg nekega ekonomskega cilja, pri čemer pa morda najbolj preseneča dejstvo, da je sorazmernost v določeni meri prepuščena v presojo SEU⁷⁹, pri čemer Sodišče včasih nacionalnim sodiščem dopušča t.i. *margin of appreciation*.

Težnje po popolni harmonizaciji torej odpirajo pomembna vprašanja glede načela sorazmernosti. Ob upoštevanju vsebine načela sorazmernosti to v konkretnem primeru pomeni tudi, da če je nekaj lahko zadostno normirano z direktivo, potem za to ne potrebujemo uredbe, kar nas zopet pripelje do določene prednosti (popolne) harmonizacije. Za zdaj se je harmonizacija potrošniškega prava izkazala za primerno, gre namreč za enega izmed bolj izčrpno harmoniziranih področij prava EU, ki vsebinsko ne predvideva oz. zahteva večjih sprememb, saj pravila ustrezajo svojemu

⁷⁷ Ibidem.

⁷⁸ Zadeva 120/78 *Reve-Zentrale AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntweinz* dne 20. 2. 1979, ECLI:EU:C:1979:42.

⁷⁹ Hartley T.V., *The foundations of European Community Law: An introduction to the constitutional and administrative law of the European Community*, Oxford University Press, 2007, str 151-152.

namenu in zato daje v luči ciljev novega dogovora za potrošnike predloge v smeri boljšega izvajanja in uveljavljanja pravil ter njihove posodobitve v skladu z razvojem v digitalni sferi.⁸⁰ Boljše izvrševanje pravil, učinkovita orodja za pravna sredstva in boljša seznanjenost potrošnikov z njihovimi pravicami bodo namreč povečali njihovo zaupanje v pravo. Prav tako se s harmonizacijo lažje zasledujejo cilji, ki jih predvideva drugi odstavek člena 4 PEU, ki določa, da Unija spoštuje enkost DČ pred Pogodbama, kot tudi njihovo nacionalno identiteto, ki je neločljivo povezana z njihovimi temeljnimi političnimi in ustavnimi strukturami, vključno z regionalno in lokalno samoupravo ter bi bila v primeru poenotenja potisnjena nekoliko v ozadje.

2.4 Vpliv stopnje harmonizacije na dogajanje na trgu

Čeprav bi bila unifikacija potrošniškega prava smiselna in ponekod celo zaželjena zaradi večje jasnosti in pravne varnosti, harmonizacija na drugi strani rezultira bistvo prava EU kot takega. Harmonizacija zakonodaje skupaj z načelom subsidiarnosti pomeni približevanje zakonodaje predvsem potrošniku in tudi podjetniku. Bližje kot je zakonodaja sprejeta subjektu, boljši ima ta občutek, da mu ta nekaj omogoča oz. je z njo nekaj pridobil. S tem ko na eni strani bolj ščitimo potrošnika, kot šibkejšo stranko, na nek način bolj omejujemo podjetnika, in s tem izravnavamo njun položaj v razmerju. Da bi bil zatorej poseg v pravice podjetnika oz. prodajalca čim manjši je torej ključno upoštevati načelo sorazmernosti. V luči prednosti harmonizacije nad unifikacijo je nadaljni korak presoja oz. primerjava minimalne ter popolne harmonizacije.

Čeprav večina potrošniške zakonodaje v EU temelji na minimalni harmonizaciji, ki sicer ima svoje prednosti, pa več prednosti tako za potrošnike kot tudi za podjetnike predstavlja popolna harmonizacija. Kot največji problem minimalne harmonizacije bi izpostavila dejstvo, da dopušča raznolikost ureditev med državami članicami. Takšna raznolikost sicer res pomeni pomemben korak k približevanju in prilagoditvi zakonodaje konkretni DČ, ampak lahko hitro privede do (pre)velikih razlik med državami. Če so države članice po dosegu nekega minimalnega standarda proste pri nadaljnji ureditvi, da neko področje uredijo strožje, to za potrošnike pomeni, da so

⁸⁰ Obrazložiteni memorandum predloga Direktive evropskega parlamenta in sveta o spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993, Direktive 98/6/ES Evropskega parlamenta in Sveta, Direktive 2005/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta zaradi boljšega izvrševanja in posodobitve pravil EU o varstvu potrošnikov z dne 11.4.2018, COM(2018) 185 final, 2018/0090(COD).

ti v tej državi članici tudi bolj varovani oz. varovani manj, v kolikor DČ ne sprejme morebitnih strožjih ukrepov.

Prednost popolne harmonizacije, ki jo izrecno normira Direktiva 2019/770, je ta, da države članice nimajo dodatnega »manevskega prostora« za prilagajanje zakonodaje svojemu pravnemu redu, zato posledično tudi ne prihaja do razlik med ureditvami držav članic, manj je tudi zlorab. Kljub vse boljši evropski povezanosti, ki je rezultat vzpostavitve enotnega digitalnega trga, pa so potrošniki vseeno preveč pasivni glede svojih možnosti in pravic, ki so nenazadnje rezultat svetovne povezanosti in hkrati digitalnega trga, ali pa take pravice smatrajo kot samoumevne. Ena večjih prednosti, ki jih je prinesel enotni digitalni trg je ukinitvev stroškov gostovanja ter prenosljivost spletnih vsebin. Cene prenosa mobilnih podatkov so bile prej nesorazmerne precej majhni količini porabljenih podatkov, poleg tega pa lahko potrošniki tudi v drugih državah znotraj EU dostopajo do že naročenih spletnih vsebin, ne da bi bili prikrajšani glede uporabe za čas, ko bivajo/počitnikujejo izven svoje DČ.

Če je ukinitvev stroškov gostovanja požela izredno odobravanje in zaželjenost prebivalstva, pa bi si slednje želeli tudi pri čezmejnih nakupih preko spleta brez geografskega blokiranja. Spletni oz. čezmejni nakupi v povprečnem potrošniku še vedno zbuja strah, češ: Kaj če bo moja kartica zlorabljena? Ali bom sploh prejela pošiljko? Kaj če gre za prevaro? Ali lahko vrnem blago? Potrošniki enostavno še vedno nimajo zaupanja v čezmejno spletno nakupovanje.⁸¹ Med glavne dejavnike pomanjkanja zaupanja potrošnikov uvrščamo negotovost o njihovih ključnih pogodbenih pravicah ter neobstoje jasnega pogodbenega okvira za digitalno vsebino ali digitalne storitve.⁸² V izogib temu in pospešitvi trgovanja preko spleta se torej Unija zavzema za popolno harmonizacijo zakonodaje na področjih, ki se nanašajo na dobavo digitalne vsebine ali digitalnih storitev v vsej Uniji, pri čemer bi se s tako stopnjo harmonizacije povečala pravna varnost tako potrošnikov kot tudi podjetij.⁸³ Popolna harmonizacija bi podjetjem (zlasti malim in srednjim) olajšala dobavo digitalne vsebine ali digitalnih storitev po vsej Uniji, pri čemer bi podjetja imela

⁸¹ Po podatkih statističnega urada Republike Slovenije za leto 2018 je le 43% Slovencev opravljalo spletne nakupe pri spletnih prodajalcih iz drugih DČ EU (leta 2017 pa 48%). Prek spleta nakupovalo več kot polovica oseb, starih 16–74 let. < <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/7770>> (pridobljeno 23.7.2019)

⁸² Direktiva (EU) 2019/770 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2019 o nekaterih vidikih pogodb o dobavi digitalne vsebine in digitalnih storitev (Besedilo velja za EGP), PE/26/2019/REV/1, UL L 136, 22.5.2019, str. 1–27.

⁸³ Prav tam.

stabilno okolje pogodbenega prava za dobavo digitalne vsebine ali storitev v druge DČ, s čimer bi se prav tako preprečila pravna razdrobljenost, ki bi sicer nastala zaradi nove nacionalne zakonodaje. Potrošniki bi s tem pridobili jasne zavezujoče pravice pri prejemu digitalne vsebine ali digitalnih storitev ali dostopanju do njih kjer koli v Uniji, kar bi hkrati privedlo do čimvečjega zaupanja v nakup take vsebine ali storitev. V konkretnem primeru to pomeni, da države članice zaradi, v Direktivi 2019/770 „predvidene popolne harmonizacije v okviru področja uporabe te direktive, ne smejo določiti dodatnih formalnih ali vsebinskih zahtev.

Popolna harmonizacija tako prinaša prednosti za obe strani, tako za potrošnika kot tudi za podjetnika, obema pa je skupno to, da jima takšna stopnja harmonizacije prinaša večjo pravno varnost, pri čemer se lahko potrošnik zanaša na dejstvo da bo enako obravnavan v vseh DČ EU, podjetnik pa na možnost lažjega nastopa na evropskem trgu, kjer lahko svoje storitve in blago ponuja praktično povsod po Uniji, brez večjih možnosti za kakršne koli zlorabe. V veliko prednost popolne harmonizacije govori tudi teza, da si trgovci želijo popolno harmonizirane zakonodaje, saj jim to olajša poslovanje na evropskem trgu s tem, da se ne rabijo prilagajati specifikam določenega trga vsake države članice. Bistven korak v tej smeri je pomenila tudi odprava geografskega blokiranja, ki na eni strani pomeni pomeni odpravo diskriminacije na podlagi geografske lokacije (ki je prepovedana že z členom 18 PDEU) na drugi strani pa širi ideje notranjega trga na katerem so zagotovljeni med drugim prost pretok blaga in storitev.⁸⁴ Prepoved geografskega blokiranja dalje za potrošnika pomeni večjo možnost izbire, za prodajlca pa večji trg na katerem nudi svoje blago in storitve, kar v luči ciljev popolne harmonizacije pomeni, da lahko posluje povsod po EU enako.

2.5 Sodišče EU kot kvazizakonodajalec

Ena izmed ključnih evropskih institucij je Sodišče Evropske Unije. Le-to nima zgolj nalog vezanih na odločanje o tožbah, ki jih vloži DČ, institucija, fizična ali pravna oseba, ampak ima na predlog nacionalnih sodišč ključno nalogo pri razvoju, razlagi in uporabi PEU in PDEU v okviru vprašanj za predhodno odločanje glede razlage prava EU.⁸⁵

⁸⁴ Hojnik J., Ali prepoved geografskega blokiranja omejuje pogodbeno svobodo?, Pravna praksa, letnik 38, številka 19, 2019, str.7.

⁸⁵ Ferčič A., Uvod v pravo Evropske Unije, Ljubljana, GV Založba, 2011, str. 67.

Za zagotovitev učinkovite in enotne uporabe pravnih pravil EU in v izognitev neprimernemu odstopanju od prava EU se lahko nacionalni sodniki obrnejo na sodišče EU s predlogom za razjasnitev kakega vidika razlage prava EU.⁸⁶ Postopek za predhodno odločanje določa člen 267 PDEU, ki navaja da je Sodišče EU pristojno za predhodno odločanje o vprašanih glede razlage Pogodb ter veljavnosti in razlage aktov institucij, organov, uradov ali agencij Unije (pri čemer glede veljavnosti Pogodb ne more biti nobenega dvoma). Za zagotovitev učinkovite in enotne uporabe pravnih pravil EU in v izognitev neprimernemu odstopanju od prava EU se lahko nacionalni sodniki obrnejo na sodišče EU v primeru ko se takšno vprašanje postavi kateremu koli sodišču DČ in če to sodišče meni, da je treba glede vprašanja sprejeti odločitev, ki mu bo omogočila izreči sodbo (drugi odstavek člena 267). Kadar je takšno vprašanje postavljeno v postopku, ki teče pred sodiščem DČ, zoper odločitev katerega po nacionalnem pravu ni pravnega sredstva, je sodišče takšno predhodno vprašanje, skladno s tretjim odstavkom člena 267 dolžno postaviti.

Z uveljavljenim konceptom predhodnega vprašanja, včasih pa tudi odločanja v sporih, je zatorej pogosto v domeni Sodišča EU, da ta poleg razlaga pravzaprav postavlja pravo in deluje kot nekakšen »kvazizakonodajalec«. Sodišče je tako v svoji pestri sodni praksi definiralo mnogo pojmov in zasnovalo številne teste v skladu s katerimi odloča še danes, zato lahko za njih rečemo, da pravzaprav veljajo kot nekakšna kvazizakonodaja.

Sodišče je kot že rečeno postavilo standard povprečnega potrošnika kot običajno obvešččenega, ter razumno previdnega in preudarnega. Ob tem je ključno za naš projekt da je Sodišče vse odpadke, tudi tiste, ki jih ni mogoče reciklirati, opredelilo kot blago⁸⁷(t.j. predmet, ki jim lahko izrazimo vrednost v denarju in so lahko predmet trgovinske menjave⁸⁸), v primeru ko je Valonija prepovedala uvoz odpadkov iz drugih DČ na njeno ozemlje, pri čemer Sodišče odločilo, da lahko nek predmet opredelimo kot blago, četudi ima negativno vrednost.

⁸⁶ Ibidem, str. 108.

⁸⁷ Zadeva C-2/90, *Komisija Evropskih skupnosti proti Kraljevini Belgiji*, z dne 9. 7. 1992, ECLI:EU:C:1992:310.

⁸⁸ Zadeva 7/68, *Komisija Evropskih skupnosti v. Italijanski republiki* z dne 10. 12. 1968, ECLI: ECLI:EU:C:1968:51.

Prav tako je Sodišče vzpostavilo veliko število t.i. testov, ki so povezani z razlago številnih določb PDEU kot denimo test *Groenveld*⁸⁹, ki ga sestavljajo pogoji za opredelitev ali se nek nacionalni predpis šteje (ne)skladen s členom 35 PDEU, ki prepoveduje ukrepe z enakim učinkom pri izvozu. Iz zadeve *Gourmet International*⁹⁰ izhaja test dostopa na trg, v skladu s katerim nacionalna pravila ne smejo biti takšna, da bi preprečevala dostop na trg proizvodom iz drugih DČ ali ovirala dostop bolj kot ovirajo dostop domačih proizvodov.

2.5.1 Varstvo okolja kot ovira svoboščinam notranjega trga

Ko govorimo o varstvu okolja, se moramo zavedati da ta, danes ena izmed temeljnih vrednot, za katere si prizadeva Unija, ni bila vedno prioriteta evropskega zakonodajalca. Prvotna Rimska pogodba (1957), namreč ni vsebovala nobenih izrecnih določb glede varstva okolja. Po mnenju (nekdanjega) generalnega pravobranilca Francisa Jacobsa lahko to pripišemo dejstvu, da se je Pogodba prvotno nanašala na enotni trg, varstvo okolja pa tako ni bilo med pomembnejšimi političnimi cilji takratnega časa.⁹¹ Šele Enotni evropski akt je v Pogodbi prinesel novo poglavje poimenovano okolje, ki je predstavljalo pravno podlago za nadaljnje uresničevanje ciljev skupnosti. Da varstvo okolja, ni bila prioriteta ob nastanku Pogodbe, govori tudi dejstvo, da varstvo okolja ni zakonit cilj po 36 členu PDEU in z njim ne moremo opravičiti ukrepov določene DČ, ki predstavljajo t.i. neposredno (formalno) diskriminacijo⁹², lahko pa opravičimo ukrepe, ki so materialno diskriminatorni. Slednji, ki se v enaki meri sicer nanašajo tako na domače kot uvoženo blago in storitve, a ugodneje obravnavajo domače, se lahko poleg zakonitih ciljev iz člena 36 PDEU opravičijo tudi skladno s pravilom utemeljenosti (*»rule of reason«*), skladno s katerim sta legitimna cilja tako varstvo okolja kot tudi varstvo potrošnikov.⁹³

⁸⁹ Zadeva 15/79, *P.B. Groenveld BV proti Produktschap voor Vee en Vlees* z dne 8. 11. 1979, ECLI: ECLI:EU:C:1979:253.

⁹⁰ Zadeva C-405/98, *Konsumentombudsmannen (KO) proti Gourmet International Products AB (GIP)*, z dne 8. 3. 2001, ECLI:EU:C:2001:135.

⁹¹ Jacobs F., *The role of the European Court of Justice in the protection of the Environment*, Journal of Environmental Law, letnik 18, številka 2, 2006, str. 185-215.

⁹² Pravno manj ugodna obravnava določenega uvoženega blaga, storitve v primerjavi z domačim blagom ali storitvijo (dva sistema pravnih pravil – ugodnejši za domače blago).

⁹³ Hojnik J., Knez R., *Svoboščine notranjega trga EU*, Ljubljana, GV Založba, 2015, str. 59.

Že pred veljavnostjo Enotnega evropskega akta pa je SEU v zadevi *ADBHU* postavilo tezo, da prost pretok blaga in svoboda konkurence kot temeljni pravici nista absolutni in sta kot taki podvrženi določenim omejitvam oz. splošnim ciljem, ki jih zasleduje Unija, pri čemer je varstvo okolja po mnenju SEU eden izmed temeljnih ciljev skupnosti in je kot tak lahko ovira oz. omejitev prostemu pretoku.⁹⁴ SEU je v omenjenem primeru brez kakršne koli pravne podlage določilo oviro varstva okolja kot nujen cilj Unije, ki lahko ob upoštevanju ustreznih okoliščin in tudi načela sorazmernosti prevlada nad prostim pretokom. Takšno odločitev je SEU potrdilo tudi tri leta kasneje v primeru *Danish Bottles Case*⁹⁵, v katerem je Sodišče varstvo okolja postavilo kot obvezno zahtevo v okviru testa *Cassis de Dijon* in ob enem poudarilo oz. distanciralo varstvo okolja od vrednot navedenih v členu 36 PDEU.

V kasnejši sodni praksi je Sodišče tudi dalje distanciralo varstvo okolja od ostalih obveznih zahtev. V že prej omenjeni zadevi *Wallon Waste*⁹⁶ je Sodišče ne samo opredelilo pojem odpadek (in kot tak blago), temveč tudi opredelilo kopičenje odpadkov kot nevarnost okolju. Belgija je namreč z zakonom prepovedala odlaganje odpadkov v pokrajini Valoniji, če so le-ti bili uvoženi iz ostalih DČ ali ostalih belgijskih pokrajin. Sodišče takšnega ukrepa Valonije ni smatralo kot diskriminatornega, kar je utemeljilo z argumentom, da se takšen ukrep nanaša tako na domače kot uvožene odpadke. Odločitev v tej zadevi je presenetljiva najbolj zaradi dejstva, ker je omenjeni ukrep absolutno prepovedal uvoz odpadkov proizvedenih v ostalih DČ. Dejstvo, da je Unija tak ukrep označila kot nediskriminatoren je po mnenju Jacobsa neprepričljiv, saj gre dejansko za povsem neposredno diskriminatoren ukrep. Takšno odločitev lahko tako razumemo kot pokazatelj, kako daleč je SEU pripravljeno iti pri varovanju takšnih vrednot kot je varstvo okolja.⁹⁷ Dalje, Sodišče v zadevi *Dusseldorp*⁹⁸ sploh ni presojalo ali je ukrep Nizozemske, po odstranjevanju nevarnih odpadkov, ki je resno omejil izvoz iz Nizozemske, diskriminatoren, ampak je direktno preizkušalo ali je lahko slednji opravičljiv na podlagi varstva okolja, pri čemer pa je bilo ugotovljeno da je ta ukrep

⁹⁴ Zadeva 240/83 *Procureur de la République proti Association de défense des brûleurs d'huiles usagées (ADBHU)* z dne 7. 2. 1985, ECLI:EU:C:1985:59.

⁹⁵ Zadeva 302/86, *Komisija Evropskih skupnosti proti Kraljevini Danski*, z dne 20. 9. 1988, ECLI:EU:C:1988:421.

⁹⁶ Zadeva C-2/90, *Komisija Evropskih skupnosti proti Kraljevini Belgiji* z dne 9.7.1992, ECLI:EU:C:1992:310.

⁹⁷ Jacobs F., *The role of the European Court of Justice in the protection of the Environment*, Journal of Environmental Law, letnik 18, številka 2, 2006, str. 189.

⁹⁸ Zadeva C-203/96, *Chemische Afvalstoffen Dusseldorp BV in drugi proti Minister van Volksbuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer* z dne 25. 6. 1998, ECLI:EU:C:1998:316.

naravnian precej bolj ekonomsko kot pa okoljsko in kot tak ne more pomeniti ovire prostemu pretoku. V enem izmed sledečih primerov *Aber-Waggon*⁹⁹ je Sodišče presojalo skladnost nemškega ukrepa, ki je zahteval registracijo letal skladno z zvočnimi omejitvami, s pravom Unije. Ta ukrep je poleg navedenega neposredno razlikoval med domačimi in uvoženimi letali, ki so bili pred tem že veljavno registrirani v drugi DČ, niso pa mogli biti veljavno registrirani v Nemčiji. Sodišče spet ni presojalo ali tak ukrep predstavlja neposredno diskriminacijo, ampak je oviro smatralo opravičljivo iz razloga javnega zdravja in varstva okolja in kot tako sorazmerno tema dvema ciljema.

Odločilen korak dalje pa je s svojim predlogom »stopik« prav generalni pravobranilec Jacobs, ki je v zadevi *Preussen Elektra*,¹⁰⁰ poudaril, da je zaželeno, da so celo neposredno diskriminatorni ukrepi včasih opravičeni na podlagi varovanja okolja. V prihodnosti bi zatorej bilo smiselno, da se varstvo okolja, ki je povsem konkurenčna vrednota javni morali ali pa javnemu zdravstvu, vključi v člen 36 PDEU.

2.6 Zaključek

Varstvo potrošnika znotraj EU je na (zavidljivo) visoki ravni, a le-to potrošniku ne pomaga, če ga ne pozna. Pravo namreč ni nekaj, kar ne bi zadevalo vsakega državljan ali pa nekaj kar je pridržano samo pravnikom. Pravo je v prvi vrsti namenjeno prav državljanom, da jim zagotavlja mehanizme, ko ti ne pridejo do pravice, ki jim sicer pravno pripada. Čeprav je tak namen pravnih norm, žal, pogosto spregledan je za posameznika nujno da »pravila igre«, med drugim tudi na trgu, pozna. Samo tako bo lahko namreč uspešno uveljavljal pravice in ustrezne mehanizme za zaščito, ki mu jih nudi Unija.

Ob vsem navedenem je torej ključno, da v luči kar se da največje pravne varnosti Unija preko DČ zagotovi najvišjo možno raven varstva potrošnikov, ki jo je, v skladu z vsem napisanim, najlažje doseči s popolno harmonizacijo, ki se rezultira v pomembnih prednostih tako za potrošnike kot tudi za podjetnike. Preko t.i. popolne harmonizacije so potrošnikom v največji meri zagotovljeni ustrezni mehanizmi za zaščito, ki poleg visoke stopnje varstva, omogočajo zelo malo polje zlorabe. Na drugi

⁹⁹ Zadeva C-389/96, *Aber-Waggon GmbH v. Bundesrepublik Deutschland* z dne 14.7.1998, ECLI:EU:C:1998:357.

¹⁰⁰ Zadeva C-379/98, *PreussenElektra AG proti Schblesnag AG, ob udeležbi Windpark Reußenköge III GmbH in Land Schleswig-Holstein* z dne 13. 1. 2001, ECLI:EU:C:2001:160.

strani, to za podjetnike pomeni vzpostavljen t.i. levelling playing field, ki jim omogoča, da lahko prosto nudijo svoje produkte in storitve izven meja domače države, brez da bi se morali prilagajati pravilom poslovanja drugih držav članic. Čeprav je večji del, sicer vsebinsko uspešne potrošniške zakonodaje spisan na podlagi minimalne harmonizacije, je prav da gre razvoj takih pravnih predpisov v smeri popolne harmonizacije, ki prinaša prednost za obe strani potrošniškega razmerja. Prav to je nenazadnje tudi bistvo samega združevanja in vzpostavitve notranjega trga, na katerem je zagotovljen prost pretok blaga, oseb, storitev in kapitala.

Se pa na tem mestu, na nekakšni »stični točki« med področjema varstva potrošnikov in varstva okolja odpira še eno pomembno vprašanje. Kljub temu, da je EU zavezana k ciljem krožnega gospodarstva, ki ga bodo podrobneje predstavili kolegi v nadaljevanju, pa Unija na drugi strani vzpodbuja elektronsko poslovanje, ki se na prvi pogled res zdi kot odločilen korak na poti do uresničitve krožnega gospodarstva, po drugi strani pa prinaša še toliko drugih škodljivih posledic, ki jih pri digitalnem poslovanju morda sploh ne bi pričakovali. Čeprav je tako poslovanje v današnjem času precej bolj praktično in na drugi strani enostavno za posameznika, se ob tem premalokrat vprašamo kakšni so vplivi takšnega poslovanja na okolje. Takšno digitalno poslovanje ob vseh prednosti na eni strani, žal rezultira v prekomernem kopičenju embalaže in odpadkov na drugi strani, ki so lahko posledica zlorabe jamčevalnih zahtevkov, čeprav se tega premalo zavedamo oz. se o tem premalo govori. Je res edina možnost približati zakonodajo potrošniku ta, da s tem zanemarimo okoljevarstven vidik zadevne problematike? Konflikt, ki je navidezno hitro rešljiv v praksi odpira številne polemike glede interesov. Za doseg tako enega kot drugega cilja je namreč potrebno poiskati ravnovesje med obema področjema. Kot sem že omenjeno v uvodu, politika varstva potrošnikov in politika varstva okolja nista 2 ločena področja, ampak sta medsebojno povezana in kot taka tudi soodvisna.

Literatura in vir

Knjige

- Ferčič A., Hojnik, J., Tratnik, M., Uvod v pravo Evropske Unije, Ljubljana, GV Založba, 2012.
Hartley T.V., The foundations of European Community Law: An introduction to the constitutional and administrative law of the European Community, Oxford University Press, 2007.

- Hojnik J., Knez R., Svoboščine notranjega trga EU, Ljubljana, GV Založba, 2015.
- Knez R., Trstenjak V., Možina D., Evropsko pravo varstva potrošnikov: direktive ES/EU z uvodnimi pojasnili, Ljubljana, GV Založba, 2005.
- Steiner J., Woods L., Twigg-Flesner C., EU Law, Oxford University press, 2006.

Članki

- Hojnik, J., Ali prepoved geografskega blokiranja omejuje pogodbeno svobodo?, Pravna praksa, letnik 38, številka 19, 2019, str. 6-8.
- Jacobs F., The role of the European Court of Justice in the protection of the Environment, Journal of Environmental Law, letnik 18, številka 2, 2006, str. 185-215.
- Mak V., Standards of Protection: In Search of the 'Average Consumer' of EU Law in the Proposal for a Consumer Rights Directive, Faculty of Law, Tilburg University, 2010.
- Weingerl P., Varstvo potrošnikov in digitalna ekonomija v EU: kdo je potrošnik?, v: Digitalno gospodarstvo: konferenčni zbornik, Univerzitetna založba Univerze v Mariboru, 2018, str. 1-16.

Zakonodaja

- Obligacijski zakonik, Uradni list RS, št. 97/07 – uradno prečiščeno besedilo, 64/16 – odl. US in 20/18 – OROZ631.
- Zakon o varstvu potrošnikov, Uradni list RS, št. 98/04 – uradno prečiščeno besedilo, 114/06 – ZUE, 126/07, 86/09, 78/11, 38/14, 19/15, 55/17 – ZKoliT in 31/18.
- Direktiva (EU) 2019/770 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 20. maja 2019 o nekaterih vidikih pogodb o dobavi digitalne vsebine in digitalnih storitev (Besedilo velja za EGP), PE/26/2019/REV/1, UL L 136, 22.5.2019, str. 1–27.
- Obrazložitevni memorandum predloga Direktive evropskega parlamenta in sveta o spremembi Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993, Direktive 98/6/ES Evropskega parlamenta in Sveta, Direktive 2005/29/ES Evropskega parlamenta in Sveta ter Direktive 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta zaradi boljšega izvrševanja in posodobitve pravil EU o varstvu potrošnikov z dne 11.4.2018, COM(2018) 185 final, 2018/0090(COD).

Nacionalna sodna praksa

- Sodba Vrhovnega sodišča RS, I Up 1190/2004 z dne 1. 9. 2005.
- Sodba Višjega sodišča v Mariboru, VMS sodba I Cp 827/2010 z dne 22. 6. 2010.
- Sodba Vrhovnega sodišča RS, X Ips 142/2013 z dne 19. 11. 2013.

Sodna praksa Sodišča EU

- Zadeva 7/68, *Komisija Evropskih skupnosti proti Italijanski republiki* z dne 10. 12. 1968, ECLI: ECLI:EU:C:1968:51.
- Zadeva 48/75, *Jean Noel Royer* z dne 8. 4. 1976, ECLI:EU:C:1976:57.
- Zadeva 120/78 *Reue-Zentrale AG v. Bundesmonopolverwaltung für Branntwein* z dne 20. 2. 1979, ECLI:EU:C:1979:42.
- Zadeva 15/79, *P.B. Groenveld BV proti Produktschap voor Vee en Vles* z dne 8. 11. 1979, ECLI: ECLI:EU:C:1979:253.
- Zadeva 240/83 *Procureur de la République proti Association de défense des brûleurs d'huiles usagées (ADBHU)* z dne 7. 2. 1985, ECLI:EU:C:1985:59.
- Zadeva 152/84, *M.H. Marshall proti Southampton and South-West Hampshire Area Health Authority* z dne 25. 2. 1986, ECLI:EU:C:1986:84.
- Zadeva 302/86, *Komisija Evropskih skupnosti proti Kraljevini Danski*, z dne 20. 9. 1988, ECLI:EU:C:1988:421.

- Zadeva C-2/90, *Komisija Evropskeib skupnosti proti Kraljevini Belgiji*, z dne 9. 7. 1992, ECLI:EU:C:1992:310.
- Zadeva C-203/96, *Chemische Afvalstoffen Dusseldorf BV in drugi proti Minister van Volksbuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer* z dne 25. 6. 1998, ECLI:EU:C:1998:316.
- Zadeva C-210/96, *Gut Springenheide and Tusky* z dne 16. 7. 1998, ECLI:EU:C:1998:369.
- Zadeva C-220/98, *Estee Lauder Cosmetics GmbH&Co. OHG v. Lancaster Group GmbH* z dne 13. 1. 2000, ECLI:EU:C:2000:8.
- Združene zadeve C-240/98 do C-244/98, *Océano Grupo Editorial SA proti Roció Murciano Quintero (C-240/98) in Salvat Editores SA proti José M. Sánchez Alcón Prades (C-241/98), José Luis Copano Badillo (C-242/98), Mohammed Berroane (C-243/98) in Emilio Viñas Feliú (C-244/98)* z dne 27.6.2000, ECLI:EU:C:2000:346.
- Zadeva C-389/96, *Aber-Waggon GmbH v. Bundesrepublik Deutschland* z dne 14.7.1998, ECLI:EU:C:1998:357.
- Zadeva C-376/98, *Zvezna republika Nemčija proti Evropskemu parlamentu in Svetu Evropske unije* z dne 5.10.2000, ECLI:EU:C:2000:544.
- Zadeva C-379/98, *PreussenElektra AG proti Schbleswag AG, ob udeležbi Windpark Reußenköge III GmbH in Land Schleswig-Holstein* z dne 13. 1. 2001, ECLI:EU:C:2001:160.
- Zadeva C-405/98, *Konsumentombudsmannen (KO) proti Gourmet International Products AB (GIP)*, z dne 8.3. 2001, ECLI:EU:C:2001:135.
- Zadeva C-356/04, *Lidl Belgium GmbH v. Etablissements Franz Colruyt* z dne 19. 9. 2006, ECLI:EU:C:2006:585.
- Zadeva C-168/05, *Elisa María Mostaza Claro v.i Centro Móvil Milenium SL*, z dne 26.10.2006, ECLI:EU:C:2006:675.
- Zadeva C-681/17, *slevo – schlafen leben wohnen GmbH proti Saschi Ledowskemu*, z dne 27.3.2019, ECLI:EU:C:2019:255.

Drugi viri

- Dakskobler L., From no recycling to zero waste: how Ljubljana rethought its rubbish, *The Guardian*: <<https://www.theguardian.com/cities/2019/may/23/zero-recycling-to-zero-waste-how-ljubljana-rethought-its-rubbish>> (pridobljeno 5.7.2019)
- Košmrlj P., *Skupni referenčni okvir evropskega pogodbenega prava*, Diplomsko delo, Univerza v Mariboru, 2009.